

Paweł Antoszak

Regionalna polityka gospodarcza

Roczniki Ekonomiczne Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy 5,
11-28

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PAWEŁ ANTOSZAK

REGIONALNA POLITYKA GOSPODARCZA

Streszczenie: Celem głównym rozważań jest analiza pojęcia regionu oraz celów i instrumentów regionalnej polityki gospodarczej, jak również źródeł jej finansowania. Ponadto przedstawiona tu została bliżej problematyka krajowej i regionalnej polityki gospodarczej z uwzględnieniem jej celów i instrumentów. Wskazano przy tym, że jednym z głównych celów krajowej i regionalnej polityki gospodarczej jest podejmowanie działań mających na celu wyrównywanie dysproporcji w rozwoju przestrzennym kraju za pośrednictwem redystrybucji środków budżetowych w przekroju międzyregionalnym. Regionalną politykę gospodarczą traktuje się tu więc również jako jedno z istotnych narzędzi polityki gospodarczej państwa w ogóle. W tym artykule omawiane są zwłaszcza takie instrumenty krajowej i regionalnej polityki gospodarczej, jak instrumenty ogólne, powszechnie stosowane oraz instrumenty specyficzne. Przedstawione zostały również źródła finansowania regionalnej polityki gospodarczej.

Słowa kluczowe: polityka gospodarcza, polityka regionalna, regionalne zróżnicowanie, region.

1. WSTĘP

Polityka regionalna odgrywa niezwykle istotną rolę w kreowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego kraju na poziomie lokalnym i regionalnym. Stąd konieczność poznania specyfiki, zasad funkcjonowania oraz uwarunkowań wpływających na politykę regionalną. W okresie zachodzących przeobrażeń w sferze systemu gospodarowania, w sposobie organizacji zarządzania państwem oraz kształtowaniu i wykorzystywaniu przestrzeni niezbędne jest uwzględnienie obszarów oraz działań, które związane są z polityką regionalną. Jednocześnie konieczne jest uświadomienie, iż aktualnie kształtowane są prawne i organizacyjno-ekonomiczne zręby nowoczesnej polityki regionalnej. Jej podmioty, instrumenty oraz zakres i charakter jej oddziaływania zmieniają się co powoduje, że formułowane zasady oraz kierunki i cele polityki regionalnej mają charakter dynamiczny.

Należy zwrócić uwagę na ścisły związek pomiędzy polityką gospodarczą a polityką regionalną, na występujące wzajemne relacje oraz istniejące czynniki i bariery rozwoju. Istotne jest również odniesienie polityki gospodarczej do problemów polityki regionalnej. Niniejszy artykuł obejmuje podstawowe zagadnienia z zakresu polityki regionalnej, a także jej związków i powiązań z innymi politykami zwłaszcza polityką gospodarczą. Zaprezentowano tu rolę, cele, instrumenty, charakter, zakres oraz źródła finansowania regionalnej polityki gospodarczej.

2. POJĘCIE, CELE I INSTRUMENTY KRAJOWEJ ORAZ REGIONALNEJ POLITYKI GOSPODARCZEJ

W literaturze przedmiotu istnieje wiele definicji odnoszących się do pojęcia „polityka gospodarcza”, przy czym jest ono z reguły utożsamiane także z pojęciem polityki ekonomicznej¹. Sam termin „polityka” pochodzi od greckiego słowa „politike”, który oznaczał sztukę rządzenia państwem. Współcześnie zaś terminu tego używa się głównie do określania działalności władz państwowych w kształtowaniu stosunków wewnętrznych w państwie oraz stosunków państwa z zagranicą. Często jednak pojęciu temu nadaje się szersze jeszcze znaczenie, obejmujące wszelką działalność służącą wpływaniu na sprawy publiczne i to bez względu na to, kto ją prowadzi².

Polityką nazywa się praktyczną działalność inspirowaną określonymi racjami publicznymi, zmierzającą do osiągnięcia konkretnych celów za pomocą wykorzystywanych w tej intencji odpowiednich instrumentów³. Według H. Ćwiklińskiego, polityka gospodarcza z kolei polega na określaniu celów danego systemu gospodarczego oraz stosowaniu metod, środków i sposobów (czyli odpowiedniego zbioru procesów regulacyjnych) prowadzących do osiągania tych celów, zgodnie z regułami nauk ekonomicznych⁴. I. Jaźwiński jest natomiast zwolennikiem poglądu, że polityka gospodarcza to świadome oddziaływanie jej podmiotów, głównie organów władz publicznych, na przedmiot tej polityki w określonych wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowaniach, zmierzające do osiągnięcia wyznaczonych celów za pomocą odpowiednio dobranych narzędzi i środków zgodnie z regułami nauk ekonomicznych. Przedmiot polityki gospodarczej stanowią zjawiska i procesy ekonomiczne⁵.

¹ W. Jarmołowicz, M. Knapińska, *Polityka państwa na rynku pracy w warunkach transformacji i integracji gospodarczej*, Wyd. AE w Poznaniu, Poznań 2005, s. 78.

² B. Winiarski (red.), *Polityka gospodarcza*, PWN, Warszawa 1999, s. 16.

³ E. Denek, J. Sobiech, J. Wolniak, *Finanse publiczne*, PWN, Warszawa 2001, s. 213.

⁴ H. Ćwikliński, *Pojęcie i zakres polityki gospodarczej. Klasyfikacja ekonomicznych funkcji państwa* [w:] H. Ćwikliński (red.), *Polityka gospodarcza*, Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2001 s. 22.

⁵ I. Jaźwiński, *Polityka ekonomiczna. Wybrane zagadnienia*, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział Wojewódzki w Szczecinie, Szczecin 2005, ss. 7–8.

Zdaniem N. Acocella'ego polityka gospodarcza to zarazem dyscyplina badająca publiczne działania gospodarcze na trzech następujących poziomach: a) „bieżących” wyborów dokonywanych przez państwo; b) wyborów dokonywanych przez instytucje tzw. wyższego szczebla (czyli określających „gospodarczą konstytucję” społeczeństwa); c) identyfikacji społecznych preferencji celów. Polityka gospodarcza ma więc z zasady charakter komplementarny wobec badania zachowań innych podmiotów gospodarczych i funkcjonowania systemów gospodarczych w ramach szeroko pojętej analizy ekonomicznej⁶.

J. Tinbergen zwraca uwagę, że polityka gospodarcza polega na formułowaniu celów, ale także i na uruchamianiu środków prowadzących do skutecznej ich realizacji⁷. Według W. Jarmołowicza przez politykę gospodarczą należy rozumieć świadome i celowe przedsięwzięcia oraz działania instytucji oraz organów państwowych (rządowych i samorządowych) zgodne z przyjmowanymi wcześniej celami i zasadami oraz realnie wpływające na przebieg procesów i zjawisk gospodarczych⁸. S. Kuziński z kolei przytacza taką oto definicję: „polityka gospodarcza jest politycznym zastosowaniem praw ujawnionych przez ekonomię polityczną dla osiągnięcia za pomocą metod racjonalnego gospodarowania, celów określonych przez państwo”⁹.

W literaturze polskiej można znaleźć jeszcze wiele innych definicji polityki gospodarczej. Według na przykład S. Kruszczyńskiego, pojęcie to oznaczało – w warunkach gospodarki centralnie zarządzanej – bezpośrednie kierowanie gospodarką narodową przez państwo lub pośrednie oddziaływanie państwa na funkcjonowanie i rozwój tej gospodarki¹⁰. K. Secomski zaś za politykę gospodarczą uważał działalność państwa polegającą na określeniu bieżących i perspektywicznych celów społeczno – gospodarczych oraz ich realizacji za pomocą metod i środków wynikających z zasady racjonalnego gospodarowania¹¹.

Zdaniem natomiast – według starszego jeszcze ujęcia – polskiego ekonomisty E. Taylora, polityka gospodarcza to sztuka celowego działania gospodarczego, podejmowana głównie z punktu widzenia celów społecznych i państwowych¹². L. Balcerowicz zdefiniował z kolei – w warunkach gospodarki rynkowej w Polsce – politykę gospodarczą jako wpływanie na procesy gospodarcze bez pośrednictwa zmian instytucjonalnych, lecz za pomocą zmiennych z natury narzędzi ekonomicznych należących do repertuaru właściwego danemu systemowi gospodarczemu¹³. Dla R. Michalskiego zaś, polityka gospodarcza to działalność władz ekonomicznych danego kraju polegającą na celowym i świadomym kształtowaniu

⁶ N. Acocella, *Zasady polityki gospodarczej*, PWN, Warszawa 2002, s. 16.

⁷ W. Jarmołowicz, M. Knapieńska, *Polityka państwa...*, dz. cyt., s. 79.

⁸ Tamże, s. 80.

⁹ S. Kuziński, *Polityka gospodarcza. Realia, dylematy, propozycje*, Warszawa 1987, s. 7.

¹⁰ S. Kruszczyński, *Planowanie gospodarki narodowej i elementy polityki ekonomicznej*, PWE, Warszawa 1987, s. 9.

¹¹ K. Secomski, *Elementy polityki ekonomicznej*, PWN, Warszawa 1972, ss. 26–27.

¹² E. Taylor, *Wstęp do ekonomii*, Spółdzielnia Wydawnicza „Żeglarski”, Gdynia 1947, ss. 38–39.

¹³ L. Balcerowicz, *Systemy gospodarcze, Elementy analizy porównawczej*, Wyd. SGPiS, Warszawa 1989, s. 11.

wyników gospodarczych zgodnie z wyznawanym systemem norm i wartości oraz w ramach istniejących ograniczeń strukturalnych i modelowych¹⁴.

Precyzując treść pojęcia polityki gospodarczej, należy też pamiętać, że między jej funkcjami, instytucjami i mechanizmami w poszczególnych krajach występowały i występują istotne różnice. Wynikają one głównie z odmienności ustrojów politycznych i systemów społeczno – gospodarczych, ale są też uwarunkowane wieloma innymi czynnikami. Funkcje polityki ekonomicznej podlegają też stałej ewolucji. Zróżnicowany i zmienny w czasie jest też stopień angażowania się poszczególnych państw w sprawy gospodarcze¹⁵.

Polityka gospodarcza zatem – tak lub inaczej – polega na wytyczaniu i realizowaniu celów. Cel to przyszły stan określonego systemu, idealne wyobrażenie wyniku działania. W polityce cele pełnią różne funkcje, a w tym ukierunkowującą czy motywującą (aktywizującą). Stanowią one również kryterium uwzględniane przy podejmowaniu decyzji. Cele te można zaś podzielić między innymi na podstawowe i i dodatkowe (uzupełniające), zaś z powodu ich realizacji w danym horyzoncie czasowym, na: strategiczne (długookresowe, wieloletnie) i taktyczne (bieżące). Należy przy tym pamiętać, że sztuką jest godzenie celów długookresowych z bieżącymi¹⁶.

Wśród ustaleń zaś ogólnych celów polityki gospodarczej często także wymienia się takie cele jak: dążenie do wolności, sprawiedliwości i dobrobytu. Polityka gospodarcza powinna zatem służyć realizacji tych zwłaszcza celów. Natomiast za podstawowe cele polityki gospodarczej uznaje się m.in.:

- stały i zróżnicowany wzrost gospodarczy,
- pełne (wysokie) zatrudnienie oraz wykorzystanie także innych niż praca czynników produkcji,
- stabilny poziom cen,
- równowagę w stosunkach gospodarczych z zagranicą.

Podstawowe cele polityki gospodarczej można rozszerzyć uwzględniając także kolejne takie jak: równowaga budżetowa, racjonalny poziom długu publicznego, racjonalny (sprawiedliwy) podział dochodu¹⁷.

Do ustalania celów i ich wzajemnych relacji wg N. Acocella'ego wykorzystuje się cztery metody określania celów polityki gospodarczej. Są to metody: celu o ustalonej wartości, celu priorytetowego, celu o zmiennej wartości przy zmiennej końcowej stopie substytucji oraz o zmiennej wartości przy stałej końcowej stopie substytucji¹⁸.

Pierwsza metoda polega na przypisaniu ustalonych wartości zmiennych, które wybrano jako cele polityki gospodarczej. Przykładem jest próba pogodzenia

¹⁴ R. Michalski, *Cele polityki gospodarczej*, [w:] H. Bąk, Z. Marciniak, R. Michalski, D. Rosati, *Wstęp do polityki gospodarczej*, Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Warszawa 1990, s. 11.

¹⁵ B. Winiarski (red.), *Polityka gospodarcza*, dz. cyt., s. 74.

¹⁶ I. Jaźwiński, *Polityka ekonomiczna...*, dz. cyt., s. 23.

¹⁷ Tamże, s. 23–24.

¹⁸ N. Acocella, *Zasady polityki...*, dz. cyt., s. 212.

celu dotyczącego zatrudnienia (wyrażanego w kategoriach stopy bezrobocia) ze stabilnością monetarną. Druga metoda polega natomiast na wyborze jednego celu priorytetowego i określeniu jego pożądanego wymiaru oraz traktowaniu innych celów jako drugorzędne, ale także realizowanych. W trzeciej metodzie „polityk gospodarczy” konstruuje mapę „społecznych” krzywych obojętności odzwierciedlających preferencje społeczeństwa (funkcja dobrobytu społecznego). Następnie polityk nakłada tę mapę na krzywą transformacji, która ilustruje zależności między zmiennymi będącymi argumentami jego funkcji i dokonuje wyboru konkretnych wartości zmiennych celu. Z kolei czwarta metoda polega na posługiwaniu się uproszczoną funkcją dobrobytu społecznego, którą cechuje stała krańcowa stopa substytucji. Problem wyboru, przed którym staje polityk, można sprowadzić ponownie do poszukiwania optymalnego poziomu dochodu narodowego z uwzględnieniem funkcji dobrobytu społecznego¹⁹.

Tabela 1 przedstawia podział celów polityki gospodarczej według B. Winiarskiego. Biorąc pod uwagę wyodrębnione cele, można wyróżnić także określone typy samej polityki gospodarczej, i to zarówno z punktu widzenia gospodarki jako całości, jak i ze względu na określone dziedziny. Na przykład można tu zatem wyróżnić politykę stabilizacyjną, pełnego zatrudnienia, czy też wzrostu gospodarczego, przemysłową, inwestycyjną, rolną i inne²⁰.

Tabela 1. Cele polityki gospodarczej

Cele	Charakterystyka	
generalne i systemowo-polityczne	<ul style="list-style-type: none"> ■ suwerenność narodowa ■ sprawiedliwość ■ postęp społeczny ■ prawa człowieka ■ umacnianie i ochrona podstawowych zasad ustrojowych oraz siły państwa 	
ekonomiczne	<ul style="list-style-type: none"> ■ pomnażanie bogactwa kraju i wzrost dobrobytu 	<ul style="list-style-type: none"> ■ efektywne wykorzystanie zasobów ■ wzrost gospodarczy ■ przemiany strukturalne ■ wzrost przedsiębiorczości ■ wzrost udziału w międzynarodowym podziale pracy
społeczne	<ul style="list-style-type: none"> ■ sprawiedliwy podział dochodu ■ gwarancje zatrudnienia ■ szanse awansu ■ dostęp do edukacji i dóbr kultury ■ zapewnienie ochrony zdrowia ■ zabezpieczenie społeczne 	
ekologiczne	<ul style="list-style-type: none"> ■ ochrona środowiska naturalnego ■ rekultywacja terenów zniszczonych 	
obronno-militarne	<ul style="list-style-type: none"> ■ rozbudowa gałęzi gospodarki o znaczeniu obronnym ■ zapewnienie niezbędnych rezerw produktów strategicznych 	

Źródło: B. Winiarski (red.), *Polityka gospodarcza*, PWN, Warszawa 1999, s. 16.

¹⁹ Tamże, s. 213–217.

²⁰ W. Jarmołowicz, M. Knapińska, *Polityka państwa...*, dz. cyt., s. 84.

Tabela 2 przedstawia też z kolei możliwe i przykładowe dziedziny (obszary) polityki gospodarczej i związane z nimi rodzaje tych polityk. Polityka makroekonomiczna obejmuje te oddziaływania państwa, które dotyczą całokształtu procesu gospodarczego lub jego znaczących części i prowadzone są głównie za pośrednictwem takich mechanizmów regulacji, jak pieniądź i budżet państwa. Natomiast polityka mikroekonomiczna zajmuje się regulacją konkretnych zagadnień gospodarki, jej poszczególnych gałęzi, rodzajów produkcji, rynków na określone towary i usługi²¹.

Tabela 2. Dziedziny polityki gospodarczej

Kryteria	Wyszczególnienie
zakresu oddziaływania	<ul style="list-style-type: none"> ■ megaekonomiczna ■ makroekonomiczna ■ mezoekonomiczna ■ mikroekonomiczna
podejmowanych zagadnień (problemów)	<ul style="list-style-type: none"> ■ rozwoju i wzrostu ■ strukturalna ■ regionalna ■ ekologiczna ■ w dziedzinie konkurencji
przedmiotowe	<ul style="list-style-type: none"> ■ sektorowa ■ społeczna
instrumentacji	<ul style="list-style-type: none"> ■ pieniężna (monetarna) ■ budżetowa ■ podatkowa ■ cenowo – dochodowa ■ inwestycyjna ■ zatrudnienia ■ naukowa i innowacyjna
poziomu prowadzenia	<ul style="list-style-type: none"> ■ globalna (światowa) ■ ponadnarodowa, ponadpaństwowa ■ krajowa (narodowa) ■ regionalna ■ lokalna
rodzaju podmiotów prowadzących	<ul style="list-style-type: none"> ■ rządowa ■ samorządowa

Źródło: I. Jaźwiński, *Polityka ekonomiczna. Wybrane zagadnienia*, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział Wojewódzki w Szczecinie, Szczecin 2005, ss. 17–18.

Funkcją polityki rodzaju i wzrostu jest dynamizowanie społecznego procesu gospodarczego w skali długookresowej, przeciwdziałanie siłom i zjawiskom, które mogłyby wzrost hamować czy osłabiać. Gdy wahania koniunkturalne występują cyklicznie, polityka wzrostu obejmuje przedsięwzięcia zmierzające do łągodzenia

²¹ B. Winiarski (red.), *Polityka gospodarcza*, dz. cyt., s. 75.

przebiegu cyklu, zwalczania czynników kryzysogennych, skracania fazy kryzysu i depresji, stymulowanie ożywienia i rozkwitu.

Polityka strukturalna zmierza zaś do przekształcania układu relacji i proporcji występujących między poszczególnymi sektorami, działami i gałęziami gospodarki oraz rodzajami produkcji społecznej a jej całością przez preferowanie rozwoju wybranych sektorów i gałęzi. Polityka strukturalna ma zwykle na uwadze nie tylko proporcje działowo-gałęziowe i rodzajowe, lecz także inne proporcje występujące w gospodarstwie narodowym (typu społecznego, technologicznego, terytorialnego)²².

Uwzględnienie w celach i uwarunkowaniach polityki gospodarczej różnicowań terytorialnych na obszarze kraju pociąga za sobą wyodrębnienie polityki regionalnej. Pojęciem tym określa się zwykle oddziaływanie państwa oraz występujących w jego imieniu władz centralnych i regionalnych na proces rozwoju oraz zagospodarowania przestrzennego regionów. Z kolei waga narastających zagrożeń i zniszczeń środowiska naturalnego znalazła odzwierciedlenie w wyodrębnieniu i rozwoju polityki ekologicznej. W nowoczesnych ujęciach polityka wzrostu, polityka strukturalna, polityka regionalna są z sobą integrowane i stanowią części składowe ogólnej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego. Oddziaływania państwa na procesy gospodarcze zachodzące w poszczególnych działach i gałęziach gospodarki narodowej czasem określa się mianem polityki sektorowej. Obejmuje ona: politykę przemysłową, politykę rolną (agrarną), politykę handlową (często wyodrębnia się też politykę handlu zagranicznego i współpracy z zagranicą), politykę komunikacyjną, politykę komunalną itd. Podział ten, opierając się na przedmiocie oddziaływań rządu, jest zwykle skorelowany z podmiotowym podziałem zadań między organy rządowe, czyli ministerstwa: przemysłu, rolnictwa, handlu, komunikacji itd.

Wyodrębnienie w ujęciu przedmiotowym poszczególnych części polityki ekonomicznej wiąże ją następnie z polityką społeczną, obejmującą politykę oświatową, politykę ochrony zdrowia, politykę mieszkaniową, a także politykę demograficzną (starającą się wpływać na procesy reprodukcji ludności). Ta ostatnia może zmierzać do pobudzania lub ograniczania dynamiki biologicznego rozwoju ludności; wiąże się z nią także polityka migracyjna, której funkcją jest pobudzanie i ułatwianie lub hamowanie i ograniczanie przemieszczeń ludności w obrębie kraju i do jego otoczenia. Za ścisłym powiązaniem polityki ekonomicznej i społecznej przemawia m.in. konieczność odpowiedniego sterowania rozwojem infrastruktury, która jest bazą materialną wszystkich urzędzeń służących świadczeniu usług na rzecz gospodarki i ludności oraz zespalających elementy gospodarki i systemu osadniczego w przestrzeni²³.

W gospodarce rynkowej rolę podstawowego mechanizmu odgrywa pieniądź. Jego regulacja jest przedmiotem polityki pieniężnej (zwanej też polityką monetarną), obejmującej politykę emisyjną i politykę kredytową, które dotyczą sfery działania banków. Problemy asekuracji jednostek gospodarczych i osób fizycznych

²² Tamże, s. 75.

²³ Tamże, s. 76.

przed wszelkiego rodzaju zagrożeniami i ryzykiem – w tym też związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej – są regulowane przez politykę ubezpieczeń. Natomiast oddziaływania państwa na podstawowe parametry gospodarki, takie jak ceny, płace i dochody, obecnie łączy się zwykle w ramach zintegrowanej polityki cenowo – dochodowej.

Dochody jednostek gospodarujących i osób fizycznych są źródłem dochodu skarbu państwa. Zagadnieniami ich kształtowania zajmuje się historycznie najstarsza część polityki ekonomicznej, a mianowicie polityka skarbowa (fiskalna), dziś najczęściej określana mianem polityki budżetowej. Do jej funkcji należy określanie i racjonalizowanie wydatków i dochodów aparatu państwa. Bezpośrednim wsparciem polityki skarbowej jest polityka podatkowa, zajmująca się sposobami obciążania podmiotów gospodarujących i mieszkańców kraju świadczeniami na rzecz państwa oraz ściąganiem tych świadczeń. Nowoczesna polityka podatkowa, podobnie jak polityka celna, może jednak spełniać równie ważne funkcje instrumentalne względem polityki wzrostu i polityki strukturalnej, wpływając – przez różnicowanie stawek podatkowych i celnych – na pożądane zachowanie się podmiotów gospodarujących, na ułatwianie rozwoju lub ochronę przed zagraniczną konkurencją pewnych gałęzi i rodzajów produkcji. Z punktu widzenia czynników rozwoju zasadnicze znaczenie ma polityka inwestycyjna, która wpływa na proces reprodukcji zasobów majątkowych w gospodarce, na ich powiększanie, unowocześnianie, strukturę rodzajową, działowo – gałęziową i przestrzenną. Blisko związana z nią jest polityka lokalizacyjna, służąca realizacji założeń polityki regionalnej i pożądanego przestrzennego zagospodarowania kraju przez odpowiednie sterowanie rozmieszczeniem inwestycji.

Regulacja procesów gospodarowania czynnikiem ludzkim w gospodarce należy do polityki zatrudnienia, wywodzącej się z działań zwalczających bezrobocie. Współczesna polityka zatrudnienia obejmuje m.in. problemy przygotowania zawodowego młodzieży (tu styka się z polityką oświatową), podnoszenia kwalifikacji i przekwalifikowywania pracujących, zwiększania mobilności czynnika pracy, harmonizowania dynamiki wzrostu liczby stanowisk pracy z przyrostem zasobów siły roboczej, regulacji stosunków pracy²⁴.

Kolejnym ważnym członem mechanizmu kształtowania czynników rozwoju jest polityka naukowa i innowacyjna, służąca stymulowaniu badań naukowych oraz zapewnianiu sprawnego wdrażania osiągnięć nauki i techniki do praktyki gospodarczej²⁵.

W literaturze przedmiotu rodzaje czy dziedziny gospodarki, jako podstawa z kolei wyodrębniania różnych właściwych dla nich tylko typów polityk gospodarczych, są bardzo różnie pojmowane. Stąd też nie ma jednej, a znajdującej powszechne zastosowanie klasyfikacji typów i rodzajów czy też obszarów i podziałów polityki gospodarczej²⁶.

²⁴ Tamże, s. 77.

²⁵ Tamże, s. 78.

²⁶ W. Jarmolowicz, M. Knapieńska, *Polityka państwa...*, dz. cyt., s. 85.

Współczesne koncepcje ingerencji państwa w funkcjonowanie gospodarki regionu swoje przesłanki teoretyczne wyprowadzają zarówno z syntezy neoklasycznej, jak i teorii keynesowskiej. Z uwagi na zastrzeżone do wyłącznej gestii państwa funkcje w zakresie interwencjonizmu gospodarczego i tym samym przypisanie mu także roli podmiotu polityki regionalnej, uznanie zyskała w przeszłości zwłaszcza koncepcja określona mianem tzw. scentralizowanego paradygmatu rozwoju regionalnego²⁷. Zadanie państwa – w jej myśl – polegało głównie na podejmowaniu działań mających na celu wyrównanie dysproporcji w rozwoju przestrzennym kraju za pośrednictwem redystrybucji środków budżetowych w przekroju międzyregionalnym²⁸.

Istotnym celem regionalnej polityki gospodarczej jest także świadome kształtowanie rozwoju w ujęciu regionalnym poprzez wykorzystywanie wszelkich zlokalizowanych w regionach zasobów zmierzających do zapewnienia intensyfikacji wzrostu całej gospodarki narodowej oraz podniesienia efektywności gospodarowania w skali ogólnospołecznej. Celem regionalnej polityki gospodarczej jest również likwidowanie zastanych różnic w stopniu zaspokojenia potrzeb ludności w poszczególnych regionach oraz stwarzanie warunków do ich wyrównywania. Jednocześnie regionalna polityka gospodarcza ma na celu realizację zasady specjalizacji regionów poprzez określenie funkcji regionu, a także kształtowanie harmonijnego układu wewnętrznej struktury gospodarczej regionu zgodnie z podstawową funkcją, która pełni region w stosunku do gospodarki narodowej²⁹.

L. Wojtasiewicz uważa przy tym, że celem regionalnej polityki gospodarczej jest zapewnienie ludności pracy i dochodów pozwalających na niezbędny, w odczuciu społecznym poziom życia, zapewnienie warunków bytu materialnego, a zwłaszcza: mieszkania, wyżywienia i przebywania w środowisku nie szkodzącym zdrowiu oraz zapewnienie poczucia bezpieczeństwa i perspektyw na przyszłość, w tym poczucia stabilizacji oraz szans rozwoju dla następnych pokoleń³⁰.

Działania te przyjmują – w ramach realizacji celów polityki gospodarczej w ogóle – postać polegającą zwłaszcza na kształtowaniu proporcji gospodarczych czy też optymalnej struktury gospodarczej w ujęciu regionu³¹. Tak pojmowana polityka regionalna stanowi zatem integralny składnik polityk gospodarczej i społecznej państwa, a jej istotą – w skali kraju – jest z kolei uwzględnienie aspektu

²⁷ I. Pietrzyk, *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regionów w państwach członkowskich*, PWN, Warszawa 2002, s. 16.

²⁸ Tamże, s. 16.

²⁹ M. Twarowska, *Przedmiot, cele i podmioty regionalnej polityki rynku pracy w Polsce*, [w:] J. Tarajkowski, S. Jankiewicz (red.), *Dobre i złe strony transformacji w Polsce*, Wyd. AE Poznań 2003, Zeszyt naukowy nr 24, s. 123.

³⁰ L. Wojtasiewicz, *Aktywizacja gospodarcza gminy w działalności samorządu lokalnego*, [w:] B. Winiarski (red.), *Polityka ekonomiczna*, PWN, Warszawa 2004, ss. 108–109.

³¹ W. Przybylska-Kapuścińska, *Instrumentalne, instytucjonalne i organizacyjne problemy funkcjonowania gospodarki rynkowej*, Wyd. AE w Poznaniu, Poznań 2006, s. 75.

regionalnego w decyzjach o alokacji środków oraz regionalne zróżnicowanie stosownych instrumentów ekonomicznych³².

Do instrumentów polityki regionalnej, którymi mogą posługiwać się organy samorządu województwa, zaliczyć można instrumenty ogólne, powszechnie stosowane, oraz instrumenty specyficzne. Ogólne narzędzia tej polityki to normy prawne powszechnie obowiązujące, a ustanowienie przez władzę samorządu województwa (określające np. sposób użytkowania ziemi, zasady ochrony środowiska czy normy porządkowe). Ponadto należą do nich decyzje administracyjne wprowadzające różnego rodzaju zakazy, nakazy i ograniczenia dla podmiotów działających w regionie oraz narzędzia ekonomiczno – finansowe stosowane przez władzę samorządu województwa.

Natomiast do specyficznych instrumentów polityki regionalnej zaliczamy przedsięwzięcia gospodarcze organizowane i realizowane bezpośrednio przez organy publiczne, a mianowicie: organizowanie i prowadzenie działalności szkoleniowej oraz poradnictwo; dbanie o wizerunek regionu i jego promocję w celu pozyskania inwestorów; tworzenie infrastruktury technicznej, ekonomicznej oraz społecznej dla rozwoju określonych sfer działalności gospodarczej; inspirowanie i tworzenie tzw. parków technologicznych, edukacyjnych i naukowych; inicjowanie i zakładanie instytucji finansowych gromadzących kapitały i kredytuujących lokalne oraz regionalne przedsięwzięcia rozwojowe³³.

Ludność, zasoby naturalne i majątkowe oraz podmioty gospodarujące są w określony sposób rozmieszczone na terytorium kraju, tworząc przestrzenną strukturę zagospodarowania. Między podmiotami gospodarczymi funkcjonującymi na poszczególnych częściach tego terytorium występują różnego rodzaju powiązania³⁴. Upoważniają one do traktowania obszarów, wyodrębnionych na podstawie odpowiednich kryteriów, jako pewnych podsystemów gospodarki narodowej, nazywanych regionami³⁵.

Według A. Potoczka region to przede wszystkim obszar o określonej specjalizacji gospodarczej, będącej wynikiem sposobu wykorzystania wewnętrznych i zewnętrznych zasobów ekonomicznych oraz przepływu czynników wzrostu takich jak: kapitał, siła robocza, technologia i informacja³⁶.

J. Meller uważa, że region stanowi terytorialnie wyodrębnioną część (podsystem) większej całości (systemu), którą jest przestrzeń gospodarcza kraju. Wyodrębnienie to opiera się na obiektywnych, powstających w toku rozwoju społeczno – gospodarczego kryteriach. Są to zwykle: określona specjalizacja, osiągnięta w różnym stopniu wewnętrzna kompleksowość oraz charakterystyczne powiązania

³² T. Madej, W. Zasadzki, *Problemy polityki regionalnej w Polsce*, [w:] *Polityka ekonomiczna w okresie zmian systemowych, Teoria, badania i interpretacje, Acta Universitatis Lodzianensis nr 154*, Wyd. UŁ, Łódź 2001, s. 115.

³³ Tamże, ss. 122–123.

³⁴ S. M. Zawadzki, *Podstawy planowania regionalnego*, PWN, Warszawa 1995, s. 36.

³⁵ B. Winiarski, *Polityka regionalna w warunkach gospodarki rynkowej*, PWN, Warszawa 1992, s. 9.

³⁶ A. Potoczek, *Polityka regionalna i gospodarka przestrzenna*, Wyd. UMK, Toruń 2003, s. 11.

zewnątrzne z innymi obszarami i całą gospodarką narodową³⁷. R. Domański za region ekonomiczny uważa obszar – część większej całości – z ukształtowanym lub kształtującym się układem ekonomicznym, którego elementy powiązane są między sobą i ze środowiskiem przyrodniczym relacjami współwystępowania i współzależności o dużym nasileniu³⁸.

W związku z występowaniem różnic w warunkach geograficzno – przyrodniczych, a także na skutek działania wielu niejednorodnych czynników natury historycznej i społeczno – ekonomicznej, regiony każdego kraju charakteryzują odmienne sytuacje gospodarcze i odmienny poziom rozwoju ekonomicznego³⁹. W związku z tym strukturę przestrzenną kraju cechuje na ogół występowanie regionów lepiej i gorzej zagospodarowanych, słabiej i lepiej rozwiniętych, bardziej i mniej dynamicznych, o lepszych i gorszych warunkach środowiska oraz życia grup i jednostek ludzkich⁴⁰.

Zróżnicowania te nie są też zatem – ze zrozumiałych względów – obojętne dla mieszkańców regionów oraz lokalnych i regionalnych władz ani też dla centralnych władz państwowych. Zazwyczaj też, władze te zajmują wobec występujących zróżnicowań regionów i struktury przestrzennej kraju postawę aktywną, podejmując różne działania służące wspieraniu miejscowych inicjatyw i ukierunkowaniu rozwoju ekonomicznego w układzie regionalnym⁴¹.

3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA REGIONALNEJ POLITYKI GOSPODARCZEJ

W skład źródeł finansowania regionalnej polityki gospodarczej prowadzonej przez samorząd województwa wchodzi środki pochodzące z dochodów własnych i dochodów uzupełniających. Dochody własne samorządu województwa obejmują: dochody uzyskiwane przez jednostki budżetowe regionów i wpłaty innych jednostek organizacyjnych, dochody z majątku regionu, spadki, zapisy i darowizny, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych, odsetki i dywidendy od wniesionego kapitału i inne⁴².

Zasadniczą rolę w finansowaniu regionalnej polityki gospodarczej prowadzonej przez samorząd województwa odgrywały dochody uzupełniające takie

³⁷ J. Meller, *Regionalne gospodarowanie zasobami pracy*, PWE, Warszawa 1981, s. 54.

³⁸ R. Domański, *Kształtowanie otwartych regionów ekonomicznych*, PWN, Warszawa 1972, s. 7.

³⁹ M. Słodowa-Helpa, *Banki w procesie absorpcji funduszy Unii Europejskiej*, [w:] M. Słodowa-Helpa, J. Olszewski (red.), *Koncepcje oraz czynniki rozwoju regionalnego i lokalnego w warunkach funkcjonowania Polski w strukturach zjednoczonej Europy*, Wyd. WSAiZw Poznań, Poznań 2008, s. 470.

⁴⁰ K. Pająk, *Samorząd terytorialny w procesie transformacji w Polsce*, [w:] K. Pająk (red.), *Gospodarka rynkowa w Polsce – 20 lat transformacji*, Wyd. UE w Poznaniu, Poznań 2009, s. 160.

⁴¹ B. Winiarski, *Polityka gospodarcza*, PWN, Warszawa 2006, s. 278.

⁴² E. Denek, *Ustrojowe i ekonomiczne podstawy działania samorządu gminnego, powiatowego i wojewódzkiego*, [w:] E. Denek (red.), *Usługi bankowe dla samorządu terytorialnego*, Biblioteka Menedżera i Bankowca, Warszawa 2000, s. 38.

jak: udziały w podatkach państwowych oraz subwencja ogólna i dotacje celowe. Udziały ustalone są w dwóch podatkach: dochodowym od osób fizycznych oraz dochodowym od osób prawnych⁴³. Udział w podatku dochodowym od osób fizycznych wyniósł 1,5% wpływów z tego podatku od osób zamieszkałych terenie województwa⁴⁴. Udział danego województwa w podatku dochodowym od osób fizycznych uzależniony był od stosunku kwoty tego podatku wpłacanego przez mieszkańców danego województwa do kwoty omawianego podatku dochodowego uzyskanego w skali kraju. Im większa kwota podatku zostanie uiszczona przez daną społeczność województwa, tym wyższe dochody budżetu województwa z tytułu tego podatku. Udział w podatku dochodowym od osób fizycznych przekazywany był poszczególnym województwom z centralnego rachunku budżetu państwa w terminach ustalonych w przepisach prawnych⁴⁵.

Udział w podatku dochodowym od osób prawnych wynosił 0,5% wpływów z tytułu tego podatku od podmiotów działających na terenie województwa, niezależnie od tego, czy na tym terenie działa „centrala” firmy czy tylko oddziały lub zakłady podmiotów obciążonych tym podatkiem⁴⁶. Udział danego województwa w tym podatku był ustalony proporcjonalnie do liczby zatrudnionych osób na podstawie stosunku pracy w wymienionych firmach (oddziałach, zakładach), prowadzących działalność na terenie tego województwa⁴⁷. W ten sposób organy regionów były zainteresowane rozwojem przedsiębiorczości na swoim terenie ze względu na zatrudnienie społeczności regionalnej, jak i dochody budżetowe. Udział w podatku dochodowym od osób prawnych urząd skarbowy przekazuje na rachunki budżetu województw w określonych prawnie terminach⁴⁸.

Subwencja ogólna dla samorządu województwa składała się z trzech części: oświatowej, drogowej i wyrównawczej. Część oświatowa subwencji ogólnej odnosi się do jednostek samorządu województwa⁴⁹. Łączna kwota przeznaczona na część oświatową nie powinna być mniejsza niż 12,8% planowanych dochodów budżetu państwa. Od tak ustalonej kwoty obliczało się 1% na rezerwę części oświatowej subwencji ogólnej, którą dysponował Minister Finansów. Podziału kwoty na część oświatową subwencji ogólnej przypadającą poszczególnym regionom dokonywał minister właściwy do spraw edukacji w drodze rozporządzenia. Należy przy tym uwzględnić typy i rodzaje szkół prowadzone przez jednostki samorządu woje-

⁴³ N. Gajl, *Finanse i gospodarka lokalna na świecie*, PWE, Warszawa 1993, s. 19.

⁴⁴ *Ustawa z 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych*, Dz. U. Nr 155, poz. 1014, art. 48–49; art. 112–115 z późn. zm.

⁴⁵ K. Piotrowska-Marczak, *Finanse lokalne w Polsce*, PWN, Warszawa 1997, s. 19.

⁴⁶ *Ustawa z 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 i 2000*, Dz. U. Nr 150, poz. 983, art. 3, art. 5–7 z późn. zm.

⁴⁷ T. Juja, *Opodatkowani przedsiębiorców podatkami dochodowymi i pośrednimi. Zagadnienia wybrane*, Wydawnictwo Naukowe Forum, Poznań 2006, s. 88.

⁴⁸ B. Filipiak-Dylewska, *Bank jako partner finansowy samorządu terytorialnego w aspekcie integracji z Unią Europejską*, [w:] *Finanse i bankowość a wejście Polski do Unii Europejskiej*, część II, Wyd. SGH, Warszawa, 1999, s. 53.

⁴⁹ J. Wierzbicki, *Budżety terenowe w Polsce*, PWE, Warszawa 1999, s. 21.

wództwa, liczbę uczniów w tych szkołach itp. Część drogowa subwencji ogólnej⁵⁰ dla regionów wiązała się z budową, modernizacją, zarządzaniem i ochroną dróg wojewódzkich i powiatowych. Kwota części drogowej subwencji ogólnej dla wszystkich powinna wynosić nie mniej niż 30% planowanych na dany rok budżetowy wpływów do budżetu państwa z tytułu podatku akcyzowego od paliw silnikowych⁵¹. Od tak wyodrębnionej z budżetu państwa kwoty obliczało się 10% rezerwę, przeznaczoną na inwestycje drogowe. Rezerwą tą dysponował Minister Finansów po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw transportu oraz reprezentacji jednostek samorządu wojewódzkiego⁵².

Kwota przeznaczona każdego roku na część wyrównawczą subwencji ogólnej dla wszystkich województw była określona w ustawie budżetowej⁵³. Część wyrównawczą subwencji ogólnej mogły otrzymać wszystkie województwa, które spełniały następujący warunek:

$$W < W_w$$

W – wskaźnik: podstawowe dochody podatkowe odniesione do jednego mieszkańca województwa.

W_w – Najwyższy wskaźnik w przekroju regionów: podstawowe dochody podatkowe – udziały regionu w podatku dochodowym od osób fizycznych i podatku dochodowym od osób prawnych⁵⁴.

Subwencja wyrównawcza miała na celu częściowe wyrównanie różnic wpływów do budżetów województw z tytułu wymienionych podatków – do wysokości 70% różnicy W i W_w ⁵⁵.

Katalog źródeł finansowania polityki regionalnej zamykały stosunkowo liczne i o różnym charakterze dotacje celowe⁵⁶. Były to dotacje na zadania własne. Dotacje celowe na sfinansowanie zadań własnych dotyczyły zadań z zakresu przedsiębiorczości, polityki regionalnej, działalności dydaktycznej, a także wsparcia finansowego udzielanego wyższym szkołom zawodowym⁵⁷.

Istotnym źródłem finansowania regionalnej polityki gospodarczej to Fundusze Unijne. Fundusze Unijne to środki bezzwrotnej pomocy finansowej udzielonej Polsce przez Unię Europejską.

⁵⁰ Z. Fedorowicz, *Polityka finansowa państwa*, PWN, Warszawa 2001, s. 43.

⁵¹ N. Gajl, *Teorie podatkowe w świecie*, PWN, Warszawa 1992, s. 19.

⁵² E. Denek, *Ustrojowe i ekonomiczne...*, dz. cyt., s. 36.

⁵³ *Ustawa z 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych*, Dz. U. Nr 9, poz. 31 z późn. zm.

⁵⁴ A. Borodo, *Samorząd terytorialny. System prawno-finansowy*, PWN, Warszawa 1997, s. 51.

⁵⁵ E. Wojciechowski, *Samorząd terytorialny w warunkach gospodarki rynkowej*, PWN, Warszawa 1997, s. 24.

⁵⁶ *Ustawa z 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 i 2000*, Dz. U. Nr 150, poz. 983, art. 11 i 12 z późn. zm.

⁵⁷ E. Chojna-Duch, E. Komberger-Sokołowska, *Dochody gmin z podatków i opłat*, Wyd. „Ewstar” i Twigger, Warszawa 1998, s. 25.

a) **Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego** to największy fundusz. Jego celem jest wspieranie regionów, a dokładniej wyrównywanie różnic w stosunku do regionów bogatszych, lepiej rozwiniętych. EFRR finansuje wszystkie programy unijne, które mają na celu pomoc opóźnionym w rozwoju regionom. Poniżej przedstawiamy dziedziny, które mogą być finansowane z tego Funduszu:

- inicjatywy na rzecz rozwoju lokalnego oraz zatrudnienia, jak też działalności małych i średnich przedsiębiorstw;
- rentowne inwestycje produkcyjne umożliwiające tworzenie lub utrzymywanie trwałego zatrudnienia;
- infrastruktura;
- rozwój turystyki oraz inwestycji w dziedzinie kultury;
- ochrona i poprawa stanu środowiska;
- rozwój społeczeństwa informacyjnego.

Dzięki inwestycjom w wyżej wymienionych dziedzinach finansowanych z EFRR, Unia Europejska wspiera rozwój i tworzenie nowych miejsc pracy, a także wpływa pozytywnie na rozwój gospodarki⁵⁸.

b) **Europejski Fundusz Społeczny** najczęściej kojarzy się z możliwością finansowania szkoleń, warsztatów, wspieraniem zatrudnienia itp. W istocie EFS został stworzony po to, aby poprawić jakość i dostępność miejsc pracy i możliwości zatrudnienia w Unii Europejskiej. EFS zajmuje się następującymi dziedzinami:

- promocją aktywnej polityki rynku pracy mającą na celu przeciwdziałanie i zapobieganie bezrobociu;
- przeciwdziałaniem zjawisku wykluczenia społecznego;
- kształceniem ustawicznym;
- doskonaleniem kadr gospodarki;
- rozwojem przedsiębiorczości;
- zwiększeniem dostępu i uczestnictwa kobiet na rynku pracy⁵⁹.

c) **Fundusz Spójności** wspiera dwa sektory: środowisko i transport. Co ciekawe, od momentu przystąpienia do Unii Europejskiej w 2004 roku Polska otrzymała najwięcej środków z tego funduszu wśród wszystkich członków Unii. Z Funduszu Spójności można otrzymać dofinansowanie na duże projekty inwestycyjne z zakresu ochrony środowiska. Głównymi odbiorcami pomocy w ramach Funduszu Spójności są jednostki samorządu terytorialnego, tworzone przez nie związki gmin lub inne podmioty publiczne, np. przedsiębiorstwa komunalne będące własnością gminy. Fundusz ten wspiera następujące dziedziny:

- poprawa jakości wód powierzchniowych;
- polepszenie jakości i dystrybucji wody przeznaczonej do picia;
- racjonalizacja gospodarki odpadami i ochrona powierzchni ziemi;

⁵⁸ www.ukie.gov.pl

⁵⁹ www.mrr.gov.pl

- poprawa jakości powietrza;
- zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego;
- zapewnienie spójności sieci komunikacyjnej kraju i poszczególnych regionów z innymi krajami Europy;
- rozwój bezpiecznej infrastruktury drogowej.

Fundusz Spójności jest instrumentem polityki strukturalnej Unii Europejskiej, lecz nie zalicza się do funduszy strukturalnych. Pomoc z Funduszu Spójności otrzymują kraje, a nie regiony, tak jak to jest w przypadku EFS i EFRR. Środki Funduszu Spójności są kierowane do państw członkowskich, w których produkt narodowy brutto (PNB) na jednego mieszkańca jest niższy niż 90 proc. średniej w państwach Unii Europejskiej⁶⁰.

4. PODSUMOWANIE

Zarówno polityka gospodarcza, jak i polityka regionalna odgrywają istotną rolę w funkcjonowaniu systemu rynkowego. Politykę regionalną należy traktować jako integralny element polityki gospodarczej, ze wszystkimi wynikającymi stąd konsekwencjami. Chodzi tutaj o świadome oddziaływanie na kształtowanie się struktury gospodarczo-przestrzennej kraju oraz międzyregionalnych proporcji rozwoju. Politykę regionalną należy również traktować jako oddziaływanie władz publicznych na rozwój regionów kraju i zagospodarowywanie jego obszarów. Musi to następować współzależnie i równoległe w skali krajowej. Głównym zaś narzędziem działania, w warunkach wzrastającej złożoności rozwoju oraz współzależności przekształceń, powinny być długookresowe strategie, określające koncepcje zintegrowanej polityki regionalnej, uwzględniające wzajemne powiązania występujące między polityką gospodarczą, przestrzenną i ekologiczną. Strategie te powinny wiązać długookresową politykę gospodarczą państwa z interesami regionów i podmiotów gospodarczych. W regionalnej polityce gospodarczej bardzo istotne są źródła finansowania tej polityki. To od ich wielkości i wartości zależy rozwój poszczególnych regionów, a co za tym idzie całego kraju. Zasadniczą rolę w finansowaniu tej polityki odgrywają dochody uzupełniające i fundusze unijne. Kraj i regiony powinny dołożyć wszelkich możliwych starań, aby były one jak najwyższe.

BIBLIOGRAFIA

- Acocella N., *Zasady polityki gospodarczej*, PWN, Warszawa 2002.
- Balcerowicz L., *Systemy gospodarcze, Elementy analizy porównawczej*, Wyd. SGPiS, Warszawa 1989.

⁶⁰ www.mg.gov.pl

- Borodo A., *Samorząd terytorialny. System prawno-finansowy*, PWN, Warszawa 1997.
- Ćwikliński H., *Pojęcie i zakres polityki gospodarczej. Klasyfikacja ekonomicznych funkcji państwa*, [w:] Ćwikliński H. (red.), *Polityka gospodarcza*, Wyd. UG, Gdańsk 2001.
- Chojna-Duch E., Komberger-Sokołowska E., *Dochody gmin z podatków i opłat*, Wyd. „Ewstar” i Twigger, Warszawa 1998.
- Denek E., *Ustrojowe i ekonomiczne podstawy działania samorządu gminnego, powiatowego i wojewódzkiego*, [w:] Denek E. (red.), *Usługi bankowe dla samorządu terytorialnego*, Biblioteka Menedżera i Bankowca, Warszawa 2000.
- Denek E., Sobiech J., Wolniak J., *Finanse publiczne*, PWN, Warszawa 2001.
- Domański R., *Kształtowanie otwartych regionów ekonomicznych*, PWN, Warszawa 1972.
- Fedorowicz Z., *Polityka finansowa państwa*, PWN, Warszawa 2001.
- Filipiak-Dylewska F., *Bank jako partner finansowy samorządu terytorialnego w aspekcie integracji z Unią Europejską*, [w:] *Finanse i bankowość a wejście Polski do Unii Europejskiej, część II*, Wyd. SGH, Warszawa, 1999.
- Gajl N., *Teorie podatkowe w świecie*, PWN, Warszawa 1992.
- Gajl N., *Finanse i gospodarka lokalna na świecie*, PWE, Warszawa 1993.
- Jadźwiński I., *Polityka ekonomiczna. Wybrane zagadnienia*, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział Wojewódzki w Szczecinie, Szczecin 2005.
- Jarmołowicz W., Knapińska M., *Polityka państwa na rynku pracy w warunkach transformacji i integracji gospodarczej*, Wyd. AE w Poznaniu, Poznań 2005.
- Juja T., *Opodatkowanie przedsiębiorców podatkami dochodowymi i pośrednimi. Zagadnienia wybrane*, Wydawnictwo Naukowe Forum, Poznań 2006.
- Kruszczyński S., *Planowanie gospodarki narodowej i elementy polityki ekonomicznej*, PWE, Warszawa 1987.
- Kuziński S., *Polityka gospodarcza. Realia, dylematy, propozycje*, Warszawa 1987.
- Madej T., Zasadki W., *Problemy polityki regionalnej w Polsce*, [w:] *Polityka ekonomiczna w okresie zmian systemowych, Teoria, badania i interpretacje*, Acta Universitatis Lodzianensis nr 154, Wyd. UŁ, Łódź 2001.
- Meller J., *Regionalne gospodarowanie zasobami pracy*, PWE, Warszawa 1981.
- Michalski R., *Cele polityki gospodarczej*, [w:] Bąk H., Marciniak Z., Michalski R., Rossati D., *Wstęp do polityki gospodarczej*, Instytut Konjunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Warszawa 1990.
- Pająk K., *Samorząd terytorialny w procesie transformacji w Polsce*, [w:] Pająk K. (red.), *Gospodarka rynkowa w Polsce – 20 lat transformacji*, Wyd. UE w Poznaniu, Poznań 2009.
- Pietrzyk I., *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regionów w państwach członkowskich*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.
- Piotrowska-Marczak K., *Finanse lokalne w Polsce*, PWN, Warszawa 1997.
- Potoczek A., *Polityka regionalna i gospodarka przestrzenna*, Wyd. UMK, Toruń 2003.
- Przybylska-Kapuścińska W., *Instrumentalne, instytucjonalne i organizacyjne problemy funkcjonowania gospodarki rynkowej*, Wyd. AE w Poznaniu, Poznań 2006.
- Secomski K., *Elementy polityki ekonomicznej*, PWE, Warszawa 1972.

- Słodowa-Helpa M., *Banki w procesie absorpcji funduszy Unii Europejskiej*, [w:] Słodowa-Helpa M., Olszewski J. (red.), *Koncepcje oraz czynniki rozwoju regionalnego i lokalnego w warunkach funkcjonowania Polski w strukturach zjednoczonej Europy*, Wyd. WSAiZ w Poznaniu, Poznań 2008.
- Taylor E., *Wstęp do ekonomii*, Spółdzielnia Wydawnicza „Żeglarski”, Gdynia 1947.
- Twarowska M., *Przedmiot, cele i podmioty regionalnej polityki rynku pracy w Polsce*, [w:] Tarajkowski J., Jankiewicz S. (red.), *Dobre i złe strony transformacji w Polsce*, Zeszyt naukowy nr 24, Wyd. AE Poznań, Poznań 2003.
- *Ustawa z 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych*, Dz. U. Nr 9, poz. 31 z późn. zm.
- *Ustawa z 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych*, Dz. U. Nr 155, poz. 1014, art. 48–49; art. 112–115 z późn. zm.
- *Ustawa z 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 i 2000*, Dz. U. Nr 150, poz. 983, art. 3, art. 5–7 z późn. zm.
- *Ustawa z 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 i 2000*, Dz. U. Nr 150, poz. art. 11 i 12 z późn. zm.
- Wierzbicki J., *Budżety terenowe w Polsce*, PWE, Warszawa 1999.
- Winiarski B., *Polityka regionalna w warunkach gospodarki rynkowej*, PWN, Warszawa 1992.
- Winiarski B. (red.), *Polityka gospodarcza*, PWN, Warszawa 1999.
- Winiarski B., *Polityka gospodarcza*, PWN, Warszawa 2006.
- Wojciechowski E., *Samorząd terytorialny w warunkach gospodarki rynkowej*, PWN, Warszawa 1997.
- Wojtasiewicz L., *Aktywizacja gospodarcza gminy w działalności samorządu lokalnego*, [w:] Winiarski B. (red.), *Polityka ekonomiczna*, PWN, Warszawa 2004.
- www.mg.gov.pl
- www.mrr.gov.pl
- www.ukie.gov.pl
- Zawadzki S. M., *Podstawy planowania regionalnego*, wyd. 2, PWN, Warszawa 1995.

REGIONAL ECONOMIC POLITICS

Summary: Economic politics equal, as well as they play politics functioning market system regional important role. It belongs to treat regional politics as integral element of economic policy, with all consequences subsequent from there. Here structures of economically -three- dimensional countries about conscious interaction on forming walk plow interregional proportion development. It belongs to treat regional politics as interaction of public authority on development of region of country also and developing of its area. It must follow correlated and in national scale parallely. Main instrument of operation, complexity of development in conditions incremental and co-dependences of transformations, long duration strategies should be, defining concept integrated politics regional, between economic politics taking into consideration interrelation taking a stand, three-dimensional and ecological. These strategies should tie long duration economic politics of state with interests of regions and economic subjects.

Sources of sponsorship of these politics are very important in regional economic policy. It from their largeness and development of individual region depends value, but that goes behind whole country it. This politics play fundamental role in sponsorship complementary revenues and union funds. Country and regions should add any possible efforts, in order to they were as highest.

Key words: economic politics, regional politics, regional disparity, region.

*Dr Paweł Antoszak
Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy
Wydział Ekonomiczno-Społeczny
Zakład Ekonomii i Badań nad Gospodarką
ul. Piotrowskiego 12-14
85-098 Bydgoszcz
e-mail: p.antoszak@kpsw.edu.pl*